SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2780

av Christofer Bergenblock (C)

Ett stärkt skydd för jordbruksmarken

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga innebörden av ”brukningsvärd jordbruksmark” och ”väsentliga samhällsintressen” i 3 kap. 4 § miljöbalken i syfte att klargöra och stärka skyddet för jordbruksmarken och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Enligt Jordbruksverket exploateras omkring 600 hektar jordbruksmark varje år i Sverige för byggnation av bostäder och infrastruktur. Skåne, Västra Götaland, Uppsala och Halland är de regioner där allra mest jordbruksmark exploaterats under de senaste tio åren. Detta är inte hållbart och efter de senaste åren med en världsomspännande pandemi och ett krig i vår direkta närhet är det tydligt att Sverige måste öka sin självförsörjningsgrad av livsmedel. Då håller det inte att samtidigt bygga bort den bästa jordbruksmarken.

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får ”brukningsvärd jordbruksmark” bara exploateras ”om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk”. När en kommun anser att jordbruksmark behöver tas i anspråk för sådana

intressen så prövas det av länsstyrelsen. Problemet är att det ofta är storleken på projekten och inte kvaliteten på marken som avgör om en exploatering får ske eller inte.

Projekt med 100-tals bostäder släpps i många fall fram även på den allra bästa och mest högproduktiva åkermarken eftersom dessa ofta bedöms ”tillgodose väsentliga samhällsintressen” medan små projekt i form av enstaka hus på ett hörn av en låg-produktiv beteshage kan få nej eftersom samhällsintresset inte anses vara väsentligt. Detta får till följd att enstaka bebyggelse som kan smälta in väl i kulturmiljön och förläggas dit jordbruksmarken har sämst kvalitet ofta stöter på patrull hos länsstyrelsen medan omfattande bostadsprojekt som kanske tar stora arealer högproduktiv jordbruks-mark i anspråk släpps igenom. Man silar mygg och sväljer kameler.

Problemet är att nuvarande lagstiftning inte tydligt talar om vad som menas med vare sig ”brukningsvärd jordbruksmark” eller ”väsentliga samhällsintressen”. Av den anledningen behöver lagstiftningen ses över i syfte att tydliggöra att olika jordbruks-mark har olika kvalitet och att markens kvalitet kan variera även inom samma fastighet. Vidare behöver lagstiftningen ses över i syfte att tydliggöra vad som menas med väsentliga samhällsintressen i syfte att stärka skyddet för den brukningsvärda jordbruks-marken. Sammanfattningsvis behöver lagstiftningen medge en större flexibilitet vad gäller mindre exploateringar i form av enstaka hus och en större restriktivitet vad gäller större exploateringar med bostadsområden eller infrastruktur.

Christofer Bergenblock (C)